

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

YHDYSPINNAT YHTEISEKSI MAHDOLLISUUDEKSI

Selvitys lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristöissä – Olli-Pekka Heinonen, Anna-Kaisa Ikonen, Matti Kaivosoja, Timo Reina (STM raportteja ja muistioita 8/2018)

YLEISTÄ SELVITYSTYÖSTÄ

- Sosiaali- ja terveysministeriön ja Opetus- ja kulttuuriministeriön yhdessä toteuttama ja julkaisema selvitys
- Tehtävänä oli kartoittaa sivistys- ja opetustoimen ja sote-palveluiden yhdyspintoja ja verkostojohtamisen malleja sekä tehdä ehdotuksia ohjauksesta ja toimintakulttuurin uudistamisesta

Yhteinen kansallinen tahtotila

1. Vaalikausittainen hallituksen toimesta tehty eduskunnan käsittelemä kansallinen Lapsi- ja perhestrategia.
2. Hallituksen Lape-strategia istunnot vähintään kaksi kertaa vuodessa.
3. OKM:n ja STM:n johtoryhmät käsittelevät Lape-kokonaisuutta säännöllisesti yhdessä vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Kuntien ja maakunnan yhteistyö

1. Jokaiseen maakuntaan maakunnan ja kuntien yhteinen Lape-yhteistyöryhmä.
2. Kuntien ja maakunnan strategioihin valmistellaan sisällytettäväksi yhteinen palvelu- ja hyvinvointilupaus.
3. Maakunnan ja kunnan välinen Lape-sopimus (sisältää mm. yhteistyö, työnjako, resurssit).
4. Maakunnan ja kuntien yhteinen tilastrategia.
5. Hyviä kokemuksia uusista tilakonsepteista kerätään.

Rahoitus ja valtionosuusjärjestelmän kehittäminen

1. Selvitetään millä tavalla on tarvetta kannustaa kuntia ja maakuntia yhdyspinnat ylittävään toimintaan Lapepalveluiden rahoittamisessa, budjetoinnissa ja ennaltaehkäisevässä työssä.

Tiedolla johtaminen

1. Saumaton tiedonvaihto ja yhtenäinen Lape-tieto tulee saada yhteiseksi valtakunnalliseksi tahtotilaksi. Myös lainsäädäntöä tulee uudistaa tukemaan Lape-palveluiden yhteistä tiedonhallintaa.
2. Maakunnilla ja kunnilla tulee olla tietojärjestelmä tai tietojärjestelmiä integroiva alusta, joka mahdollistaa opetukseen, hoitoon, kuntoutukseen ja suojeluun liittyvien suunnitelmien synkronoinnin.
3. Eri ammattiryhmien välisen tiedon kulun, salassapidon ja yhteistyövelvoitteen sisältöjä tulee selventää.
4. Kuntien ja maakuntien yhteinen tietopohja.
5. Lape-palveluiden kokonaisuuden yhteinen kustannustietopohja.
6. Lape-näkökulman sisällyttäminen toiminnanohjauksen ja päätöksenteon aineistoihin, joiden perusteella toimintaa suunnataan (maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten osuus maakunnalliseen hyvinvointikertomukseen, kattavasti käytössä oleva lapsivaikutusten arviointi).
7. Suoran vaikuttamisen ja yhteiskehittämisen muotoja on kehitettävä.
8. Järjestelmien tuominen asiakkaan ulottuville (omadata).
9. Tutkimustiedon hyödyntämisen edistäminen.
10. Tekoälyn ja robotiikan tarjoamat uudet mahdollisuudet tiedon välittämiseen ja hyödyntämiseen.

Yhdyspintainnovaatioiden edistäminen

1. Vaikuttavien käytäntöjen levittäminen ja yhdyspintainnovaatiot on hyvä jatkossa huomioida ITLA:n tutkimus-, kokeilu- ja kehittämishankkeissa sekä kansallisessa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

Uudistuviin osaamistarpeisiin vastaaminen

1. Kuntien ja maakuntien yhdyspinnoilla toimivien henkilöiden valmiuksia toimia lapsen, nuoren ja perheen kokonaistarve, palvelukokonaisuus ja palveluissa eteneminen huomioiden on vahvistettava. Koulutuksessa tulee vahvistaa Lape-kokonaisuuden tuntemusta, uusien toiminta- ja palvelumuotojen osaamista, taitoa perheen kohtaamiseen ja kykyä tarpeen tunnistamiseen.
2. On tunnistettava yhdyspinnoilla ja useita eri palveluja käyttävien lapsiperheiden kanssa toimivat kriittiset ammattiryhmät (kuten palveluohjaajat) ja huolehdittava riittävästä alueellisesta resursoinnista. Koulutuksessa painotuttava moniammatillinen työskentely ja uusien toimintamallien kehittämisosaaminen. Johdon valmiuksia verkostojohtamiseen, moniammatilliseen toimijuuteen, palvelumuotoiluun ja Lape-näkökulman holistiseen ymmärtämiseen tulee vahvistaa.
3. Perustutkintoja tulee kehittää huomioimaan uudet osaamistarpeet.

Yhdyspintaosaamisen vahvistaminen kunta- ja maakuntatasolla

1. Lape-akatemioiden toteuttaminen vuosina 2018-2020. Käytännön ammattilaisille, virkamiesjohdolle ja luottamushenkilöille suunnatut 4x1 päivän työpajat, joissa käsitellään yhdyspintaosaamisen haasteita ja ratkaisumalleja.
2. Valtakunnallinen Lape-akatemia sisällön valmistelu.
3. Valtakunnalliseen Muutosjohdon akatemiaan Lape-teemojen vieminen.

PALVELUJEN KEHITTÄMINEN

Integroidut joustavat palvelut kaikille

1. Sote- ja maakuntauudistusta koskevan lainsäädännön jatkovalmistelussa tulisi arvioida voitaisiinko kuntien ja maakuntien yhteisillä päätöksillä sopia opiskeluhuollossa alueelle toimiva malli. Kunnat voisivat tuottaa palveluita maakunnalle ja vastaavasti maakunta kunnille opiskeluhuollon integroidun moniammatillisen työskentelyn turvaamiseksi. Neuvolatoiminnan osalta tulisi harkita samantyyppistä mahdollisuutta.
2. Esitetään harkittavaksi, että muutettaisiin valtioneuvoston asetusta neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) siten, että myös kouluterveydenhuollossa olisi kirjattu nykyistä selkeämmin myös ongelmien hoitamisen mahdollisuus samoin kuin asetuksen 4 luvussa opiskeluterveydenhuollossa.

Vaativa erityinen tuki

1. OKM (34/2017) erityisen ja vaativan tuen kehittämisryhmän ehdotusten toteuttaminen perusteltua
 - OKM:n , STM:n ja Kuntaliiton yhteinen valtakunnallinen ohjaus- ja seurantaryhmä
 - Ohjaus- ja seurantaryhmällä tulee olla käytössään kehittämisrahoituskanava, jolla se voi vaikuttaa sekä valtakunnalliseen kehittämistyöhön että kannustaa kuntien ja maakuntien yhteisiä kehittämistoimia
 - Vaativan erityisen tuen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja ohjaamoiden koordinaatiota varten maakuntien ja kuntien tulee tehdä yhteistyösuunnitelma

Lastensuojelu

1. Lastensuojelun lainsäädännössä turvataan siihen liittyvät velvoitteet siten, että ne koskevat tarvittavilta osin jatkossakin sekä kuntia että maakuntia.
2. Varmistetaan johdon ja esimiestason koulutuksin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen esimiesten tuki lastensuojeluun liittyvään yhteistyöhön ja henkilöstön sitoutuminen sekä riittävä osaaminen. Salassapidon ja yhteistyövelvoitteiden osalta tarvitaan jatkuvaa osaamisen päivittämistä valmiuksien ylläpitämiseksi.
3. Kunnat ja maakunta suunnittelevat yhteistyössä uusien menetelmien käyttöönottoa. Uusien moniammatillisten psykososiaalisten työmuotojen levittäminen tapahtuu OT-keskusten ja yliopistosairaaloita ylläpitävien maakuntien koordinoimana.

Mielenterveys

1. Varmistetaan OKM:n ja STM:n yhteisellä ohjauksella opiskeluhuollon kehittämistä lasten ja nuorten mielenterveysongelmien kanssa työskentelyssä. Vahvistetaan moniammatillista työskentelyä mm. vanhemmuustaitojen vahvistamisessa ja kehitetään lyhyitä hoitointerventioita osana opiskeluhuoltoa.
2. Varmistetaan valtakunnallisella ohjauksella lastensuojelun sekä lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian koordinoitua kehittämistä maakuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa yhteistyössä myös kuntien sivistystoimien kanssa.
3. Edistetään ja varmistetaan valtakunnallisesti laadukkaiden psykososiaalisten interventioiden käyttöönottoa maakunnissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa että opiskeluhuollossa.

Harvinaiset sairaudet ja muut erityistilanteet

1. Viidellä OT-keskuksella ja niiden alueella toimivien maakuntien ja kuntien yhteisellä yhteistyöryhmillä ja alueellisilla vaativan erityisen tuen verkostoilla tulee olla koordinaatiosuunnitelma, jolla varmistetaan harvinaisiin sairauksiin, vammaisuuteen, sairaalaopetukseen ja valtion tai kuntien erityiskouluihin liittyvä koordinaatio.

Ohjaamot

1. Ohjaamotoiminnan jatkon turvaaminen.
2. Ohjaamotoiminta tulee suunnitella maakuntien, kuntien ja Kelan yhteistyönä.

SELVITYKSEN ESITYSTEN JALKAUTTAMINEN

1. Puitelain valmisteleminen lasten, nuorten ja perheiden palvelu- ja tehtäväkokonaisuuksien yhteensovittamisesta, mikäli ehdotettuja toimintarakenteita ja –malleja ei muutoin saada aikaan.

Sivistystoimen mukana olo Lape-kokonaisuuden valmistelussa.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

ETUNIMI SUKUNIMI
sähköpostiosoite

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke